ΚΑΙ ΠΑΛΕ ΓΙΑ ΩΡΑΙΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Σ' ένα περασμένο μου άρθρο έγραψα κάμποσα γιὰ τὶς ζουγραφιὲς καὶ τοὺς ζουγράφους μας, ποῦ δὲν τοὺς δίνουμε καμμιὰ ἐνθάρρυσι γιὰ νὰ πᾶν ἔμπρος, μόνο γυρίζουνε στὰ ξένα γιὰ νὰ βγάλουν τὸ ψωμί τους. Πόσο διαφορετικὰ εἶναι ἐδῶ τὰ πράγμματα καὶ πόσα μαθήματα μπορούσαμε νὰ πάρουμε ἀπ' τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔθνος.

Ἡ Βασιλικὴ Ἀκαδημία ἐσυστήθηκε ἐδῶ στὰ 1761 ὅταν βασίλευε Γεώργιος ὁ τρίτος. Ὁ σκοπὸς της ἦτανε νὰ κάμῃ μιὰ ἔκθεσι κάθε χρόνο στὴν ὁποίαν νὰ ἐκθέτῃ κάθε ζουγράφος ἀπὸ ὅλη τὴν Ἀγγλία. Στὰ πρῶτα χρόνια οἱ ζουγραφιὲς ποῦ ἐξέθεταν δὲν ἦταν περισσότερες ἀπὸ ἑκατό, δὲν πέρασε ὅμως πολὺ καὶ πέρασαν τῆς χίλιες, διότι οἱ ζουγράφοι ἔβρισκαν εὐθάρρυνσι κι' ἀπὸ τὴ Βασιλεία, κι ἀπ' τὴν Κυβέρνησι, κι' ἀπ' τὸ λαό. Καὶ τώρα ἀκόμη τὸ ἴδιο ἐξακολουθεῖ σὲ μεγαλήτερο ὅμως βαθμό.

Ἡ ἔκθεσι ἀρχίζει τὴ πρώτη Δευτέρα τοῦ Μάη κάθε χρόνο, καὶ μένει ἀνοικτὴ ὡς τὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου. Τὴν παραμονὴ πρὶν ἀνοίξη, δίδει ὁ Πρόεδρος μεγάλο γεῦμα ὅπου πάντα παρευρίσκεται ὁ Βασιλέας ἢ ὁ Διάδοχος τοῦ θρόνου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταβριγίας ὡς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὁ Πρωθυπουργὸς μὲ τοὺς ὑπουργοὺς ὅλους ὡς κεφαλὴ τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Ἀρχιστράτηγος καὶ ὁ Ἀρχιναύαρχος τὸ Διπλωματικὸ σῶμα, ὁ ἀρχιδικαστής, ἀντιπρόσωποι συγχρόνως τὰ γράμματα, ἡ ποίητις, ὁ τύπος καὶ τὸ θέατρο.

Πρῶτος ὁμιλεῖ ὁ Πρόεδρος, προπίνει στὴν ὑγείαν τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας, δεύτερον ὁ Βασιλέας προπίνει εὐχόμενος τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐκθέσεως, καὶ κατασειρὰ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἡ δευτέρα μέρα εἶναι ὁρισμένη γιὰ τοὺς κριτὰς τοῦ τύπου, καὶ τὴ τρίτη μέρα ἀνοίγει ἡ ἔκθεσι γιὰ τὸ λαό. Το κτίριο τῆς ἐκθέσεως δὲν χωρεῖ περισσότερο ἀπὸ δυὸ χιλιάδες ζουγραφιές, καὶ κάθε ζουγράφος πρέπει νὰ στείλῃ τὰ ἔργα του, δεκαπέντε μέρες πρὶν ἀνοίξη ἡ ἔκθεσι.

Στὰ πρῶτα χρόνια οἱ ζουγραφιὲς ποῦ ἔστελναν στὴν ἔκθεσι, δὲν ἦταν περισσότερες ἀπὸ ἑκατὸν πενῆντα ὡς διακόσιες, καὶ σήμερα καταντοῦν δέκα πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες, ἀπ' τὶς ὁποῖες θὰ ἐκτεθοῦν μονάχα δυὸ χιλιάδες περίπου, δηλαδὴ οἱ καλλίτερες, καὶ οἱ ἐπίλοιπες θὰ ἐπιστραφοῦνε στοὺς ζωγράφους· ἡ ἐκλογὴ γίνεται ἀπὸ μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ δώδεκα ἀκαδημαϊκοὺς δηλαδὴ ἀπ' τοὺς καλλίτερους ζωγράφους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκαδημαϊκῶν εἶναι σαράντα, καὶ ὅταν ἡ πεθάνῃ κανένας ἢ ἀποσυρθῇ ἀπὸ γηρατεῖα, τότε ἐκλέγεται νέος ἀπ' ἐκείνους ποῦ ἐκθέτουν τὰ καλλίτερα ἔργα. Κάθε νέος ἀκαδημαϊκὸς χρεωστεῖ νὰ προσφέρῃ ὡς δῶρον στὴν ἀκαδημία τὸ ἔργο διὰ τὸ ὁποῖον τὸν ἐκλεξαν, καὶ τότες πέρνει τὸ δίπλωμά του.

Τώρα ἀπ' αὐτὰ ὅλα, δὲν μπορούσαμε καὶ μεῖς νὰ διδαχτοῦμε κάτι τι, καὶ νὰ φανοῦμε πῶς εἴμαστε πολιτισμένοι; Ἂς γίνῃ ἕνας σύνδεσμος ἀπὸ καλλιτέχνες, καὶ ἂς ἀποτανθῇ πρῶτα στὸν Βασιλέα καὶ στὴ Κυβέρνησι, γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἰδέα. Ἂς προτείνουν ὡς πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου τὸν Πρίγκηπα Νικόλαον, ποῦ κι' ὁ ἴδιος θαρρῶ ποῦ ζουγραφίζει, κ' εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ ὁ σκοπός, διότι ἐπὶ τέλους ὁ ρωμηὸς ἔχει φυσικὴ καλαισθησία, καὶ πρέπει νὰ τὸν φέρῃ κανεὶς σὲ φιλοτιμία γιὰ ν' ἀναπτύξῃ τὸ αἴσθημά του.

Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς οἱ ἀναγνῶστες τοῦ Νουμᾶ θὰ λάβουνε κάποιο ἐνδιαφέρο γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ θὰ κάμουν κάθε τι ποῦ μπορεῖ γιὰ νὰ πάῃ μπρός.

Manchester Κ. Π.

Ο „ΝΟΥΜΑΣ"
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ:

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. χρ. 10.

10 λεπτὰ τὸ κάθε φύλλο λεπτὰ 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τραχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐλευθερουδάκη, Μπὲκ καὶ «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συνδρομή του πληρόνεται μπροστὰ κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
ΚΑΙ
ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΝΑ ΛΕΜΕ

τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ μὴ ντρεπόμαστε. Χαλάει ὁ κόσμος αὐτὲς τὶς μέρες στὴν Ἀθήνα, ἄρθρα ἐπάνω καὶ ἄρθρα γράφονται, εἰσαγγελία κι' ἀστυνομία εὑρίσκονται σ' ἀδιάκοπη κίνησι, οἱ ρεπόρτερ τῶν ἐφημερίδων μεταβάλλονται σὲ κοινωνιολόγους, γιὰ κάτι ἁπλούστατο, κοινώτατο καὶ παραπολὺ συνειθισμένο ποῦ ἔγινε.

Μιὰ ὁμορφη δούλα ἀγάπησε ἕναν—ὁμορφο ἢ ἄσκημο δὲν τὸν ξέρουμε—ἀνθυπολοχαγὸ τοῦ πυροβολικοῦ. Ἡ ἀγάπη προχώρησε, ὅσο μποροῦσε νὰ τροχωρήσῃ σὲ παρόμοια περίστασι, καὶ παρουσιάσθηκε ἀνάγκη νὰ μεσολαβήσῃ κάποια μαμμὴ γιὰ νὰ μὴ φανερωθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀγάπης αὐτῆς στὸν κόσμο κ' ἔχει μπελάδες ὁ κ. Ἀνθυπολοχαγός. Φαίνεται ὅμως πῶς ἡ μεσολάβησι αὐτὴ δὲν ἔγινε μὲ τέχνη, ἢ δὲν βοήθησε ἡ τύχη, κι' ὁ κ. Ἀνθυπολοχαγὸς ἐγλύτωσε μιὰ καὶ καλὴ καὶ μὲ τὸ κορίτσι καὶ μὲ τὸν μέλλοντα κληρονόμο καὶ τοῦ σπαθιοῦ του καὶ τῶν εὐγενικωτάτων αἰσθημάτων του.

Αὐτὸ εἶναι ὅλο. Ἂν πετύχαινε ἡ μεσολάβησι ποῦ ἀναφέραμε, ὁ κ. Ἀνθυπολοχαγὸς θὰ διηγότανε μὲ καμάρι στοὺς φίλους του τὸ κατόρθωμά του καὶ ὅλοι θὰ τὸν ἐθαύμαζαν καὶ θὰ τὸν συγχαιρόντουσαν γιὰ τὴν ἐξυπνάδα του, ἴσως ἴσως δὲ καὶ οἱ περισσότεροι νὰ τοῦ ζητοῦσαν καὶ τὴ διεύθυνσι τοῦ γιατροῦ ἢ τῆς μαμμῆς γιὰ νὰ τοὺς μεταχειριστοῦν κι' αὐτοὶ σὲ παρόμοια περίστασι. Δὲν πέτυχε ὅμως κι ὅλοι φιλοτιμιοῦνται νὰ χαραχτηρίζουν τὴν πρᾶξι ὡς «ἔγκλημα ἀποτρόπαιον» καὶ νὰ φωνάζουν πῶς πρέπει νὰ τιμωρηθῇ «παραδειγματικῶς» ὁ φτωχὸς αὐτὸς ἀξιωματικὸς ποῦ τὸ κάτω κάτω δὲν ἔφταιξε καὶ σὲ τίποτε.

Μὴ τὸ πάρετε γιὰ κυνισμὸ αὐτό. Εἶναι δυστυχῶς ὠμὴ καὶ ἀφκιασίδωτη ἡ ἀλήθεια. Κι' ἂν θυμώνουν μερικοὶ ἀφελεῖς σήμερα ἢ ἂν προσποιοῦνται μερικοὶ ταρτοῦφοι πῶς θυμώνουν, οἱ γιατροὶ ὅμως θὰ κλειοῦνται στὰ γραφεῖα τους καὶ θὰ γελοῦν, ὅταν ἀναλογίζονται πόσοι καὶ πόσοι πελάτες τους, ὄχι μόνο σπαθοφόροι ἢ ἐπαγγελματίαι Δὸν-Ζουάν, μὰ καὶ νοικοκυραῖοι ἀκόμα ζητοῦν κάθε μέρα τὴν ἐπέμβασί τους, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸ βάρος τῆς πατρότητος, ποῦ ὁ πολιτισμός μας—καὶ νὰ τὸν χαιρόμαστε—τὸ θεωρεῖ πρόστυχο καὶ περιττὸ βάρος.

Ἂς μὴν κάνουμε λοιπόν, καλέ, τὸν θυμωμένο καὶ περὶ κοινωνικῆς παρανυχίδας πρόκειται. Καὶ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὅπως κι' ὅλα τἄλλα ζητήματα, ποῦ ξεφυτρώνουν κάθε μέρα, ἔγινε ζήτημα μονάχα γιὰ νὰ βρίσκουν ὕλη οἱ ἐφημερίδες. Ἂς ἀρχίσῃ ἡ Βουλὴ αὔριο τὶς ἐργασίες της ἢ ἂς πέσῃ τὸ Ὑπουργεῖο, καὶ θὰ δῆτε ἀμέσως ἂν καὶ στὴν στήλη ἀκόμα τῶν κοινωνικῶν θὰ βρίσκουν θέσι παρόμοια ζητήματα.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ

ὁ κ. Δέλτα Δεληγιάννης, εἴδατε κεῖ τί ἔπαθε; Μόλις ἄνοιξε τὸ στόμα του νὰ ξεστομίσῃ τὶς νέες πολύκροτες προτάσεις του γιὰ τὸ μονοπώλιο τῆς σταφίδας κι' ἀμέσως τοὔπεσαν τὰ δόντια!

Μὴ γελᾶτε! Ἐγέλασαν ἀρκετὰ οἱ Ὑπουργοὶ μὲ τὶς προτάσεις του, τὶς κωμικώτατες, καὶ κλαίει ἀπα

---

2) ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

ΨΥΧΑΡΗ

ΑΦΙΕΡΩΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

(συνέχεια)

Ἡ γυναίκα δὲν ἔχει τὴ θέσι ποῦ τῆς πρέπει οὔτε στὴν κοινωνία, οὔτε στὴ φαμελιά της. Πιὸ ἀναπτυγμένη στὴν Ἑλλάδα, πιὸ καλλιεργημένη ἀπὸ τὸν ἄντρα, τὴ βλέπουμε ὡς τόσο σὰ νἄναι λιγάκι σκλάβα τοῦ ἀντρός. Δὲν ταιριάζει. Τὄννοιωσε κ' ἴδια της πιά. Νὰ μὴν τρομάζουμε τὸ λοιπὸν ὅταν ἄξαφνα τὸ κοριτσάκι μας, ποῦ ἐμεῖς τόχουμε γιὰ νόστιμο κουκλὶ καὶ παίζουμε μαζί του, κάποτες, ὡς καὶ στὸ παιχνίδι, ἀρχίζει καὶ δείχνει ἀνεξαρτησία. Δὲ μᾶς φαίνεται τίποτις ἢ τὸ μαλλώνουμε κιόλας, ἐνῷ μέσα του ἑτοιμάζεται καινούριος αἰώνας. Αἰώνας εὐτυχισμένος, γιατὶ δὲν μπορεῖ ἔθνος νὰ προκόψῃ, ὅσο ἡ γυναίκα μνήσκει πίσω καὶ μὲ τὴ γυναίκα τὸ παιδί. Ἐκεῖνοι σοῦ σκλαβώνουνε τὴ γυναίκα, σκλαβώνουνε τὴν Ἰδέα. Συντρόφισσα εἶναι τοῦ ἀντρός· δὲν τὸν ἀκλουθάει, πλάγι του βαδίζει· μπορεῖ πολλὲς φορὲς καὶ νὰ τὸν ξαπερνᾷ. Τὰ μεγάλα τὰ κατορθώματα δὲ γίνουνται στὸν κόσμο δίχως τὴ συνέργεια, δίχως τῆς Γυναικὸς τὴν ἀγάπη.

Φόβο κανένα δὲν ἔχω γιὰ τὴ μικρούλα σας, ἀφοῦ εἶστε μητέρα της ἐσεῖς. Θὰ μοῦ δώσετε τὴν ἄδεια νὰ πῶ καὶ γιὰ σᾶς δυὸ τρία λόγια. Τὸ ξέρετε πῶς κοπλιμέντα δὲ συνηθίζω. Ἀξίζετε ὅμως. Βέβαια, ἡ ἀνάθροφή σας ἡ τέλεια εἶναι πρᾶμα ποῦ τὸ χρωστᾶτε στον πατέρα σας καὶ στὴ μάννα σας τὴν ἀγαπημένη. Δὲν ἔρχουμαι λοιπὸ νὰ σᾶς παινέσω γιὰ τὴν ἀναθροφή σας. Μὰ ἐσεῖς ἔχετε καὶ ψυχὴ ποῦ μοναχή σας φροντίσατε νὰ τῆς δώσετε τὴ θελούμενη μορφή, ποῦ τῆς βάλατε δικιά σας σφραγίδα. Δὲν τὸ λέω ἀχαμνά. Εἶναι ἀνεξάρτητη συναίμα καὶ κλεισμένη, λέφτερη καὶ δειλούτσικη, σὰ συμμαζεμένη μέσα της κι ὡς τόσο μὲ τὰ φτερά της. Ποίηση, φαντασία, θάρρος δὲν τῆς λείπουνε. Μὰ μὲ τὴν ντροπὴ ἐκείνη ποῦ εἶναι τὸ στολίδι τὸ γυναικήσιο, φυλάγετε στὸ στῆθος σας τὴν ψυχή σας, ἴσως γιατὶ τὸ ξέρετε πῶς εἶναι ἀφτὴ ὁ θησαυρός σας. Τὴ συγκρίνω μὲ πουλὶ ποῦ κάποτε τραγουδάει καὶ ποῦ δὲ φαίνεται ποτέ του. Τὸ τραγουδάκι σας ὅμως τάκούσαμε στὴν ἐξοχή, καὶ γὼ ποῦ γυναίκα δὲν εἶμαι δὲν ἔχω λόγους νὰ ντρέπουμαι σὰν καὶ σᾶς. Ὅλα θὰ τὰ βγάλω στὴ μέση Θὰ μὲ πῆτε ἀδιάκριτο, μὰ δὲν πειράζει. Τὰ τραγουδάκια σας δηλαδή, δὲν τἄκουσα καθαφτό, τά διάβασα στὸ λέφκωμα τῆς κόρης μου καὶ νὰ μοῦ κάμετε ὅ,τι θέλετε, δὲ βαστάω, θὰ σᾶς τἀντιγράψω, ἂν καὶ τἄχετε γραμμένα στὸ πρωτότυπο γαλλικά, ὡραῖα γαλλικὰ ποῦ πολὺ ἄσκημα σᾶς τὰ μεταφράζω. Νὰ δοῦμε, τὰ θυμᾶστε.

«Ὅταν οἱ γέροι περπατοῦνε, τὸ βῆμα τους μὲ ταράζει· γιομάτη σέβας, στέκουμαι λιγάκι, βαδίζω πιὸ ἀργά, τοὺς ἀφίνω νὰ περάσουνε, γιὰ νὰ τοὺς μελετῶ καλήτερα καὶ πιὸ ἥσυχα, γιὰ νὰ μὴ μοῦ δοῦνε καὶ τὴ νιότη».

Δὲν εἶναι ὄμορφο καὶ δὲ θἄτανε κρῖμα νὰ καθότανε μοναχό του, παραιτημένο, σ' ἕνα λεφκωματάκι;

Ἀμὲ τοῦτο ἐδῶ.

«Σὲ ἕναν κάμπο ψιλολουσμένο ἀπὸ θολάδα φωτεινὴ κι ἀπὸ μυρουδιές, νὰ γείρῃ τὸ κεφάλι του κανεὶς ἀπάνω σ' ἕνα λουλούδι, νὰ βυθίσῃ τὴν ψυχή του στὴν ἀνυπαρξιά!»

Ἀφτὸ θὰ τὸ στοχαστήκατε στὴν Μπρετάννια, ὅπου ἔχουνε καὶ τοῦ ἥλιου οἱ ἀχτῖδες κάποια θολάδα μυστική. Μὰ δὲν ξεχνᾶτε τὸ παιδάκι σας καὶ γραφετε.

«Ἡ μάννα ἡ πιὸ φτυχισμένη ἀπ' ὅλες θἄτανε

ρηγόρητα ὁ σεβαστὸς θεῖος, ὁ κ. Θῆτα, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν βάλῃ νὰ δείξῃ τὰ δόντια του καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ τοὺς σταφιδικοὺς πληθυσμοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ.

Καὶ ἡ τλήμων Βαρβάσαινα, κλαίει κι' αὐτὴ ἀπαρηγόρητα, γιὰ τὸ ξεδόντιασμα τοῦ ἐκλεχτοῦ της!

ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΟΪΔΗ

Ἔγραψαν ἀρκετὰ οἱ ἐφημερίδες, ἂν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ πῶς εἶναι ἀρκετὰ ὅτα κι' ἂν γραφτοῦνε γιὰ τὸ προνομιοῦχο αὐτὸ πνεῦμα ποῦ συγγένευε τόσο μὲ τὸν Λουκιανὸ καὶ ποῦ ἔβαλε πάνω στὸ ἔργο του, τὸ μικρὸ κατὰ τὸν ὄγκο, ἀλλὰ μεγάλο καὶ βαρὺ κατὰ τὴν ἀξία, τὴν σφραγῖδα τῆς τελειότητας.

Τὰ «Εἰδωλά» του θὰ μένουν ἀθάνατα ὡς μνημεῖο εὐσυνειδησίας, μελέτης κ' εὐθυκρισίας. Ἡ «Πάπισσα Ἰωάννα» του θὰ διαβάζεται πάντα καὶ θἀναγνωρίζεται ὡς ἕνα βιβλίο γεμᾶτο ἐξυπνάδα, γοῦστο καὶ σαρκασμό. Κ' οἱ περίφημοι ἀγῶνες του μὲ τὸν κ. Βλάχο—ἀγῶνες τοῦ ἐλεύθερου καὶ τοῦ ζωντανοῦ μυαλοῦ κατὰ τῆς μούχλας καὶ τῆς σκουριᾶς—θὰ μείνουν σὰν ἕνας σταθμὸς φωτεινὸς τῆς συγχρόνου φιλολογίας μας

Ἐκεῖ ὅμως ποῦ ἐφάνηκε ὅλος ὁ Ροΐδης, ἐκεῖ ποῦ πολέμησε γερά, νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος πάντοτε, καὶ γκρέμισε τόσες τενεκεδένιες ἀξίες τόσους κουρσάρους τῆς Πολιτείας, τῶν γραμμάτων καὶ τῆς κοινωνίας, ἐκεῖ ποῦ ὁ Ροΐδης χτύπησε ἀλύπητα μὰ καὶ δίκαια, εἶναι ὁ «Ἀσμοδαῖος», τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀλησμόνητου αὐτοῦ σατυρικοῦ φύλλου τοῦ κ. Θέμου Ἀννίνου. Ὁ Ροΐδης, ὡς Θεοτούμπης, ἀδέλφωνε τὸ σκῶμμα καὶ τὴν εἰρωνία του μὲ τὶς ζωντανὲς καὶ ἐξοχες γελοιογραφικὲς γραμμὲς τοῦ Ἀννίνου, κ' ἔτσι τὸ μολύβι τοῦ ἑνὸς καὶ ἡ πέννα τοῦ ἄλλου ἄνοιγαν, σὰν δυὸ σκαπάνες, τὸν ἀπύθμενο Καιάδα ποῦ κατρακυλοῦσαν μέσα του ὅλες οἱ ἀνάπηρες ἀξίες τῆς τότε ἐποχῆς.

Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνο ἐκέρδησε ὁ Ροΐδης μαζὶ μὲ τὴ νίκη καὶ τὸ ἐπίθετο τοῦ μοχθηροῦ—σὰν νὰ ποῦμε τὸ μετάλλιο τῆς ἀξίας ποῦ τοῦ κόλλησαν οἱ φιλολογικὲς σουπιὲς στὸ μάννα ποῦ θὰ μπόρεσε, ποῦ θἄξερε νὰ ξαναζήσῃ τὰ χρόνια της τὰ παιδιακήσια χάρη στὸ παιδί της, κ' εἶναι ἡ μόνη ζωὴ ποῦ ἀξίζει νὰ τὴν ξαναζήσῃς ἀφοῦ εἶναι ζωὴ ἀγνότης κι' ἀνηξερᾶς».

Σᾶς κράτησα γιὰ τὸ τέλος καὶ τὸμορφότερο:

«Ὅσο φαίνεται κανεὶς λιγώτερο στὴ ζωή, τόσο πιὸ πολύ, ἐνῷ μικραίνεται, μεγαλώνει».

Βέβαια, πολὺ σωστό, πολὺ.... γυναικήσιο. Ἡ περηφάνεια κάνει τὸν ἄθρωπο μικρό, τὸν κονταίνει, ἀντὶς νὰ τὸν ὑψώσῃ, ποῦ τὸ θαρροῦνε μερικοί. Μὲ τὴ μετριοφροσύνη καλλιεργιέται, ἀναπτύγεται ὁ νοῦς περισσότερο. Νὰ κάθεται κανεὶς στὴν κοχίτσα του ἥσυχα, νἀκούῃ τὶ λένε γῦρο του οἱ μεγάλοι, σιγὰ σιγὰ νὰ πετάῃ ὁ λογισμός του ἀπὸ τὴν κουβέντα τοῦ ἑνὸς στοῦ ἀλλουνοῦ τὴν κουβέντα, μὲ τὰ λόγια τους ὁλωνῶνε, ἀφοῦ διάλεξε τὰ πιὸ καλά, μέλι νὰ κάνῃ καὶ τὸ μέλι μέσα του νὰ τὸ βάστᾳ, εἶναι ὡραῖο ἰδανικό. Εἶναι ὡραῖο ἰδανικὸ σιωπηλή, ἀφοσιωμένη, νὰ θυσιάζεται ἡ γυναίκα γιὰ τὸν ἄντρα, ἡ θυσία νἆναι τὸ μεγαλεῖο της καὶ νὰ βαδίζῃ μὲ τοῦ ἀντρός της τὴν ἰδέα. Κι' ὡς τόσο τί νὰ σᾶς πῶ; Ἐγὼ θὰ σᾶς παρακαλέσω σήμερις νἀνοίξετε τὴ φωνή σας—γιὰ τὴ δημοτική. Τὴ δημοτικὴ νὰ μᾶς ρεκλαμάρετε. Τὰ ὡραῖα πράματα ποῦ γράψατε στῆς κόρης μου τὸ λέφκωμα, ἕνα ἐλάττωμα ἔχουνε, ποῦ δὲν εἶναι γραμμένα στὴ γλώσσα μας. Περίεργο ἀλήθεια ποῦ ἅμα θέλουμε νὰ ποῦμε τὴν καρδιά μας ἢ τὸ νοῦ μας, δηλαδὴ ὅσα μέσα μας ἔχουμε, τὰ λέμε σὲ ἄλλη γλώσσα. Τὴν καθαρέβουσα μήτε τὴ συλλογιόμαστε, γιατὶ τὸ νοιώθουμε πῶς δὲ μᾶς χρησιμέβει σὲ τέτοια, καὶ τὴ μητρική μας λαλιὰ τὴν ξεχνοῦμε, γιατὶ οὔτε τὴν καλλιεργήσαμε οὔτε τὴ μάθαμε. Κι' ὅμως θαρρῶ πῶς κ' οἱ πιὸ δυνατοὶ λογισμοὶ κ' οἱ πιὸ χαριτωμένοι κ' οἱ πιὸ δυσκολοείπωτοι στέκουνε ρωμαίϊκα, φτάνει νὰ δοκιμάσουμε. Λοιπὸν τὴ δημοτική, τὴν ἐθνική μας νὰ γράφετε, καὶ νὰ διαβάζετε. Νὰ διαβάζετε τὰ βιβλία μας, ποῦ μοῦ τὸ τάξατε κιόλας. Δὲ λέω τὰ δικά μου· τὰ δικά μας λέω. Ἀφτὰ ἔχουμε· ἀφτὰ πρέπει νὰ ξέρουμε. Ἀφτὰ εἶναι καὶ χρέος μας νὰ τἀγαποῦμε, γιὰ νἀγαπήσουμε σύγκαιρα καὶ τὴν καινούρια μας τὴν πρωτότυπη φιλολογία, ποῦ ἀκούραστα δουλέβει, καὶ τὴν Ἑλλάδα, ποῦ γιὰ τὴν Ἑλλάδα γίνεται ἡ τόση δουλειά, καὶ τὰ παιδάκια ποῦ μιὰ μέρα, ὅσα πολεμοῦμε σήμερις μὲ ἴδρωτα καὶ μὲ κόπο, ἕτοιμα θὰ τὰ βροῦνε.

***

Ὡς τόσο δὲν πιστέβω, ἡ μικρή σας γλήγορα νὰ διαβάσῃ ἀφτό μου τὸ ρομάντσο. Ἀκόμη καὶ σὰ μεγαλώσῃ, θὰ πρέπῃ νὰ προσμένῃ. Δὲν τὄκαμα γιὰ στῆθος του. Βεβαιότατα, ἕνας ἄνθρωπος σὰν τὸν Ροΐδη δὲν μποροῦσε παρὰ μοχθηρὸς νὰ εἶναι μέσα σ' ἕνα συρφετὸ τόσο πολιτικό, δσο καὶ φιλολογικό, καθὼς ἦταν τότε καὶ καθὼς εἶναι ἀκόμα καὶ σήμερα ὁ δικός μας συρφετός.

ΩΡΑΙΕΣ

εὐχὲς ἔδωσαν στὸ Ἔθνος οἱ ἐπίλεκτοι, δὲν τὸ ἀρνούμεθα, μηδὲ τοῦ κ. Τσαγκάρη τῶν ἐφημερίδων ἐξαιρουμένου, τόσο ὡραῖες ποῦ ἂν ἔπιαναν, τὸ ἔθνος αὐτὸ θὰ μεταμορφονώτανε στὴ στιγμή, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ κανένα μαγικὸ ραβδί, σὲ γῆ τῆς ἐπαγγελίας.

Ὅλοι κἄτι βρῆκαν νὰ ποῦν—ἄχ! εἶναι τόσο φτηνὰ καὶ τόσο εὔκολα τὰ λόγια!—καὶ κἄτι νὰ εὐχηθοῦν, κι' ὅλοι εἶναι προθυμότατοι νὰ θυσιάσουν κάθε προσωπικό τους συμφέρον γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ εὐχές τους καὶ νὰ μᾶς καλυτερέψουν τὴν τύχη μας.

Τώρα πῶς, ὕστερ' ἀπὸ τόσες μέρες, ἐξακολουθοῦμε νὰ κυλιώμαστε στὰ ἴδια χάλια ποὖχαμε καὶ πρὶν ξεστομισθοῦνε οἱ πατριωτικώτατες αὐτὲς εὐχές, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ κανεὶς πάει νὰ πιστέψῃ πῶς τὸ ἔθνος μας δὲν ἔχει τὴν θαυματουργὴ δύναμι ποῦ ἔχουν μερικὲς ἅγιες εἰκόνες νὰ μὴν ἀφίνουν τὶς πεντάρες ποῦ κολλᾶνε ἀπάνω τους οἱ πιστοί, μὰ σπρώχνει τὶς εὐχὲς ποῦ τοῦ κολλᾶνε ἀπάνω του οἱ ἐπίλεκτοι καὶ τὶς γυρίζει πάλι στὴν τσέπη τους γιὰ νὰ μὴ τοὺς ζημιώνῃ.

Ἄλλη ἐξήγησι ἀπ' αὐτὴ δὲ χωράει. Ἐξὸν πιὰ ἂν εἶναι ἀλήθεια ἐκεῖνα ποῦ λένε μερικοὶ μοχθηροί, πῶς τὸ ἔθνος μας παραχώρτασε πιὰ ἀπὸ εὐχὲς κι' ἀπὸ λόγια καὶ ζητάει τώρα πιὰ καὶ ἔργα γιὰ νὰ συγκινηθῇ.

ΑΙΤΗΣΙΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Κύριε Ὑπουργὸ παιδείαν
Χαιρετίσματα πολλὰ πολλά!

Ἐγὼ Χατζὴ-Τακκές, Ἀρμένη, τέχνη τουφεξή, πατρίδα Διαρβεκίρη, ἔματα, πὼς ἀφτουπέρα Ἑλλάδα ὅποιο δὲν ξέρει μήτε Ἡλληνικά, μήτε Ρωμέϊκα, κατηητὴ Πανεπιστήμιο βάζετε. Ἔτσι δικό μου συνονόματο Χατζήδακις μεάλο κατηητὴ ἔκετε, Ἡλληνικά του τύφλα (1), Ρωμέϊκά του μούντζα (2).

Νὰ ποὺ κ' ἐμένα Χατζήδακκες λένε, Ρωμέϊκα δὲν ξέρω, Ἡλληνικὰ κατόλου, ταμὰμ γιὰ δικό σας κατηητὴ κάνω. Βάλε με Πανεπιστήμιο· μηνατῖο μισὸ δικό σου μισὸ δικό μου. Σὰν πειράζει πὼς δὲν εἶμαι Ὀρτόδοξο, Παπαδαμβέργη διαβάζει μιὰ βολὰ κεφάλι μου ἀπάνου «Πάτρια», γένουμε Ὀρτόδοξο βέρσελαμ.

Πρότυμο
ΧΑΤΖΗΤΑΚΚΕΣ

Υ. Γ. Συλοΐσου, τουφεξὴ εἶμαι· ἅμα κανένα προδότη μεταφράσει Βαγγέλιο μαγγελιο, Αἰσκύλο μαισκύλο, ξυλάδερφο Monstreώτη ἀνάβει κεφάλια φοιτηταριᾶς, ἐγὼ μοιράζω χέρια τους τουφέκια, διαφεντέβουνε ἔθνος, δοξάζουνε Ἑλλάϊα.

πάλε ΧΑΤΖΗΤΑΚΚΕΣ

---

(1) Λ. χ. «διατὶ ἡ γλῶσσα τῶν Ἰρλανδῶν καὶ Βοημῶν τονίζουσι κτλ.» Ἀναγν. συγκρ. γλωσ. σ. 153—«λαλεῖται ὑπὸ φυλῶν αἵτινες... καταλαβόντες κτλ.» ἀφτοῦ σελ. 470.—«ἂν ἦν ἢ μὴ ἦν αὐθαίρετος, τοῦτο εἶναι κτλ.» Γλωσσολ. μελ. σ. 482 βάϊ ἡλλινικὰ βάϊ!

(2) Ἔφθειασεν (sic)—τὴν χαρὰ (tir)—γαμβρὸ κτλ. κτλ. κτλ.—«ἔχει διωγμένο τὸν ὑπηρέτη του, ἔχει ἀπολέσει (;) πάντας (!) κτλ.» Ἀναγν. σελ. 193 κτλ. κτλ. Ἀμ' Παπποδογιάννης ὁ Γιάννης τοῦ Παππᾶ θὰ πεῖ γιά (;) ἀφτοῦ σ. 95.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κίνησε λὲν ὁ τέντζερης
καὶ βρῆκε τὸ καπάκι,
Κι' ὁ Μιστριώτης ὁ χαζὸς
τὸ χάχα Χατζηβράκη

ΠΟΥΑΛ Ο ΚΥΣΤΙΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τιμὴ μεγάλη στὸν κ. Νέη καὶ στὰ περίφημα Ἀθηδολογήματά του. Ἄρχιζαν νὰ τοῦ τὰ μεταφράζουν κα Φραντζέζικα.

— Τὴν ἐπιχείρησι αὐτὴ τὴν ἔχει ἀναλάβει ἐργολαβικῶς ὁ Ἑλληνο-Γαλλικὸς «Ταχυδρόμος τῆς Ἀνατολῆς» ποῦ βγαίνει ἐδῶ.

— Κ' ἔτσι ὁ κ. Νέης, ἔγινε πιὰ τώρα Γαλλονέης.... καὶ δὲ συμμαζεύεται.

— Στὴν ἴδια ἐφημερίδα δημοσίευε κι' ὁ κ. Ἀναστασόπουλος ὁ Ἀθηναῖος ἄρθρα πολύκροτα γιὰ νἀποδείξῃ πῶς οἱ Δημοτικισταὶ πληρώνονται μὲ Ρωσσικὰ ρούβλια.

— Μὰ τὰ σταμάτησε, ἀφοῦ βγῆκε ὁ συνάδελφός του κ. Ξενόπουλος (συγγνώμη κ. Ἀναστασόπουλε, γιὰ τὴ σύγκρισι!) νἀποδείξῃ πῶς ἡ πληρωμὴ γίνεται μ' ἐγγλέζικες λίρες.